

ויתברר הנבר לאלהים, ויראה הנאמן בעבודתו, בסבלו עת ששולמין בו ומבלישין אותו, ויקבל שכר מהבורא יתעלה על זה, כמו שידעת מענין אליהו עם איזבל וירמיהו עם מלכי דורו.

וכיון שהתברר חיוב הגלגול על הסבות על בני אדם, נבאר עתה, כי אין כל אדם חיב לחזר על כל סבה מסבות הדרך, כי הסבות רבות, מהן נקלות שפירחן מעט, כסחודה בחנות, או מלאכת יד שפירחה מעט, כתפירה, וכאחי, והספרות, ואצור המסחרים, ושכר הארסים והפועלים והשומשים בעבודת הארמה. ומהן סבות יש בהן יגיעה וטרח, כעבוד העורות, והוצאת הפרז והנחשת מן מוצאיהם, וזקוק הכסף בעופרת, ונשא המשאות הכבדות, ולכת כדרכים רחוקים תמיד, ועבודת הארמה וחרישתה, וכיצא בהם. ומי שהוא מבני אדם חזק בגופו וחלש בהכרתו, ראוי לו מהן כזה שיש בו מן

* ————— * * * * *

שלמרות הצלחת הרשעים ממשיכים לעבד את ה', וסובלים ממה שהרשעים מושלים עליהם ומכלימים אותם, מתברר שהם הצדיקים שלכם שלם עם ה', ומתגלה שהם הנאמנים באמת לעבודתו. ויקבלו מהבורא יתברך שכר על זה, כמו שידוע לך מהרדיפות שסבל אליהו הנביא מאיזבל וירמיהו ממשלי דורו.

מאחר שה' הוא המפרנס של האדם, ועל האדם לעסוק בצרכי פרנסתו רק כדי לקיים צוה אח רצון ה', כידו לבחור לעצמו מקצוע שיש לו נטיה אליו ושהוא נוה לו. וגם אם לפעמים אין לו מקצוע זה די פרנסתו, אין לו צורך ולא תועלת לעבור למקצוע אחר, שהרי לא המקצוע הוא המפרנס אותו, אלא ה' הוא המפרנס אותו, ואם רצון ה' לפרנס אותו יותר ברות, כידו יתברך לעשות זאת גם על-ידי אותו המקצוע שהוא בחר לעצמו. — ההתעסקות בפרנסה מתוך השקפה זו, לא רק שאין היא עומדת בסחירה עם הכסחון כה', אלא היא אף נחשבת למצוה, שה' משלם עבורה שכר.

ומאחר שהוכחנו כי מחובת בני האדם לחזר אחרי אמצעים שיתפרנסו על דם, נבאר עתה כי אין האדם חיב לחזר אחר כל אחד מאמצעי הפרנסה הכאים לידו, אלא כידו לבחור לעצמו את אותו האמצעי שהוא מתאים ביותר לתכונותיו. שהרי אמצעי הפרנסה רבים הם, ישנם כאלה שהם קלים, וטעונים רק טרחה מועטה, כגון מסחר בחנות, או מלאכה השעוניה רק מעט טרחה, כגון החיטות, הרקמה, הכתיבה, התסנת סחורות, ותווד קבלנים ופועלים לעבודת חקלאות. וישנם אמצעי פרנסה השעונים יגיעה וטרחה, כגון עבוד עורות, חציכת הפרזל והנחשת מהמכרות, זקוק הכסף על-ידי עפרת, טעינת משאות כבדים, נסיעה תמידית כדרכים רחוקות, עבוד הארמה וחרישתה, וכיצא צוה, ואותו אדם שגופו חזק

היגיעה, כפי שיכול לסבל, וכי שהוא חלש בגופו והפרתו חזקה, אל יבקש מסכות הטרף מה שמיגע גופו, אך יטה אל מה שיהיה קל על גופו ויוכל להתמיד עליו.

ולכל אדם יש חפץ במלאכה או סחורה מבלתי וולתה, כבר הטביע האל לה בטבעו אהבה וחבה, וכן בשאר החיים, כמו שהטביע בטבע החתול צידת העכברים, ובטבע הנץ צידת מה שראוי לו מן העוף, ובטבע האיל צידת החושים. וכן יש מן העופות שיצודו הדגים לבר. וכן בטבע מין ומין ממיני החיים נמיה ותאוה אל מין ממיני הצמחים והחיים, הטבע עליו לחיות סבה למוזנו, ותכונת גופו ואבריו ראויין לדבר שהוא, כפה הארד והשוק הארד לעוף שהוא צד את הדגים, וכשן והצפרן החזק לארי, והקרנים לשור ולאיל, ואשר תוכן מוזנו מן הצמח לא נתן לו כלי הציד והטרף.

ועל הרמיון הזה תמצא מדות בני אדם וגופותם מוכנות לסחורות ולמלאכות. וכי שמוצא במדותיו וטבעו כסף אל מלאכה מהמלאכות, ויהיה גופו ראוי לה, ויוכל לסבל את מרתה, יחד עליה, וישים אותה סבה להבאת

* ————— * * * * *

ושכלו חלש. מתאימים לו אמצעי פרנסה הטעונים יגיעה גופנית כפי שהוא כול לסבל. אכל מי שגופו חלש ושכלו חזק, אל יבקש אמצעי פרנסה המיגע את גופו, אלא יבחר לעצמו אמצעי כזה שהוא קל לגופו. שייכל לעסק בו תמיד.

ו**דבר** אדם יש תשוקה ונטיה למקצוע או למסחר מסים. יותר מאשר למקצועות וענפי מסחר אחרים, מפני שהאל הטביע בו אהבה וחבה לאותו מקצוע או מסחר. וכן הוא גם אצל שאר בעלי החיים. בכל אחד הטביע ה' נטיה משלו. למשל, לחתול נתן ה' טבע לצוד עכברים. לנץ נתן ה' טבע לצוד עופות, לאיל נתן ה' טבע לצוד נחשים, וכן ישנם עופות הצדים רק דגים. וכן נתן ה' לכל מין ומין מבעלי החיים נטיה ותאוה אל אחד ממיני הצמחים ובעלי החיים, כדי שנטיה זו תהיה האמצעי למחייתו. והתאים ה' את מבנה הגוף והאברים של כל מין ומין מבעלי החיים לנטיה שלהם. למשל, לעוף הצד דגים כרא ה' פה ארד ושוקים ארוכות, ולצורה הנזון מקריסת חיות, כרא ה' שנים וצפרנים חזקות. ואלו לבעלי החיים הנזונים מהצמחים לא נתן ה' כלי ציד וטרף.

ובדומה לדגמה זו תמצא, שכל אדם מסגל למקצוע או מסחר מסים, בהתאם למדותיו ומבנה גופו. וכי שמוצא במדותיו ובטבעו תשוקה אל מקצוע מסים, וגופו מתאים אליו, והוא מסגל לסבל את היגיעה הדרושה למענו, יחד

מוזנו, ויסבל מתקה ומירדותה. ואל יקוץ כשימנע ממנו הפרף בקצת העתים, אך יבטח באלהים שיספיק לו טרפו כל ימי חייו.

ויבין במרדת לבו וגופו בסבה מן הסבות והסבוב עליה, לעמוד במצות הבורא שצוה האדם להתעסק בסבות העולם, כעבודת האדמה וחרישתה וזריעתה, כמו שכתוב (בראשית ב, טו): ויקח יי אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, ולהשתמש בשאר בעלי חיים בתועלתו ומוזנו ובנין הפרינות והכנת המזונות, ולהשתמש בנשים ולבעל אותן להרבות הזרע, ויהיה גשכר על פגותו בהם לאלהים בלבד ומצפוננו, בין שיגמר לו הפצו, בין שלא יגמר לו חפצו, כמו שכתוב (תהלים קכח, ב): גיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות ב, יב): וכל מעשיך יהיו לשם שמים. ויהיה בטחונו באלהים שלם, ולא ייקנו הסבוב על הסבות להכאת טרפו כהן מאומה, כשהוא מכון בהם בלבד ומצפוננו לשם שמים.

* * * * *
פ"ב ט"ו
 * * * * *

אחרי אותו מקצוע, ייעשה אותו אמצעי להשגת מחיתו, ויעסק בו כרצון. בין כשהוא מצליח בו ובין כשהוא לא מצליח בו, ולא ימאס בו גם אם לפעמים אין לו מספיק די פרנסתו, אלא יקטח באלהים שימציא לו את פרנסתו כל ימי חייו.

וכאשר מחשבותיו וגופו עסוקים באחד מאמצעי הפרנסה, או בהשתדלות להשיג אמצעי זה, תהיה פגותו לקיים את מצות הבורא שצוה לאדם לעסק באמצעים גשמיים לשם עבוד האדמה, חרישתה וזריעתה, כמו שכתוב (בראשית ב טו): ויקח ה' אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, וישצוה להשתמש בשאר בעלי החיים לצרכיו ותזונתו ולכנית מדינות והכנת מזון, וישצוה לשאת אשה כדי להוליד בנים. — וכשהוא מכון בדברים אלה לשם שמים, הוא יקבל שכר על זה, בין אם הוציא את שאיפתו לפעל, ובין אם לא הוציא את שאיפתו לפעל, כמו שכתוב (תהלים קכח ב): גיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, ואמרו רבותינו ז"ל (אבות ב, יב): וכל מעשיך יהיו לשם שמים. ובטחונו באלהים ישאר שלם, ולא יפגם במאומה בזה שהוא משתדל להשיג אמצעים שיתפרנס על ידם, אם הוא מכון בלבד ובמצפוננו לעשות זאת לשם שמים.

פתחי לב

נח. וצויה להשתמש בשאר בעלי החיים וכו' וצויה לשאת אשה, כמו שנאמר (בראשית א כח): ויאמר להם אלהים פרו ורבו וגו' ורדו כרגת הים ובעוף השמים וגו'.

(חוליקט)